

Mat

Chapter 22

Swahili Interlinear

Reference: Swahili Biblica Neno

1 Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς πάλιν εἶπεν ἐν παραβολαῖς αὐτοῖς, λέγων,
Na akajibu - Iēsoūs tena akasema kwa mifano kwao akisema
[G2532](#) [G0611](#) [G3588](#) [G2424](#) [G3825](#) [G3004](#) [G1722](#) [G3850](#) [G0846](#) [G3004](#)

| Yesu akasema nao tena kwa mifano, akawaambia,

2 Ὡμοιώθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ, βασιλεῖ, ὅστις ἐποίησεν
Imefananishwa - ufalme wa- mbingu kama-mtu mfalme ambaye alifanya
[G3666](#) [G3588](#) [G0932](#) [G3588](#) [G3772](#) [G0444](#) [G0935](#) [G3748](#) [G4160](#)
γάμους τῷ υἱῷ αὐτοῦ,
karamu-ya-harusi kwa- mwana wake
[G1062](#) [G3588](#) [G5207](#) [G0846](#)

| "Ufalme wa Mbinguni unaweza kufananishwa na mfalme mmoja aliyemwandalia mwanawe karamu ya arusi.

3 καὶ ἀπέστειλεν τοὺς δούλους αὐτοῦ, καλέσαι τοὺς κεκλημένους εἰς τοὺς
na akawatuma - watumwa wake kuwaita - walioalikwa kwenye -
[G2532](#) [G0649](#) [G3588](#) [G1401](#) [G0846](#) [G2564](#) [G3588](#) [G2564](#) [G1519](#) [G3588](#)
γάμους, καὶ οὐκ ἤθελον ἔλθειν.
harusi na hawakutaka kuja tena
[G1062](#) [G2532](#) [G3756](#) [G2309](#) [G2064](#)

| Akawatuma watumishi wake kuwaita wale waliokuwa wamealikwa karamuni, lakini wakakataa kuja.

4 πάλιν ἀπέστειλεν ἄλλους δούλους, λέγων, Εἶπατε τοῖς κεκλημένοις,
akawatuma wengine watumwa akisema Waambieni - walioalikwa Tazama
[G3825](#) [G0649](#) [G0243](#) [G1401](#) [G3004](#) [G3004](#) [G3588](#) [G2564](#)
Ἴδοῦ, τὸ ἄριστόν μου ἤτοιμακα, οἱ ταῦροί
- chakula-changu-mchana changu nimeandaa - ng'ombe-dume wangu
[G3708](#) [G3588](#) [G0712](#) [G1473](#) [G2090](#) [G3588](#) [G5022](#)
μου, καὶ τὰ σιτιστὰ τεθυμένα, καὶ πάντα ἔτοιμα; δεῦτε
na - wanyama-walionona wamechinjwa na yote tayari njooni kwenye
[G1473](#) [G2532](#) [G3588](#) [G4619](#) [G2380](#) [G2532](#) [G3956](#) [G2092](#) [G1205](#)
εἰς τοὺς γάμους.
- harusi -
[G1519](#) [G3588](#) [G1062](#)

| "Kisha akawatuma watumishi wengine akisema, 'Waambieni wale walioalikwa kwamba nimeandaa chakula. Nimekwisha kuchinja mafahali wangu na vinono, karamu iko tayari. Karibuni kwa karamu ya arusi.'

5 οἱ δὲ ἀμελήσαντες ἀπῆλθον, ὃς μὲν εἰς τὸν ἴδιον
lakini wakipuuza wakaenda mmoja kwa-kweli kwenye - lake shamba
[G3588](#) [G1161](#) [G0272](#) [G0565](#) [G3739](#) [G3303](#) [G1519](#) [G3588](#) [G2398](#)
ἀγρόν, ὃς δὲ ἐπὶ τὴν ἐμπορίαν αὐτοῦ.
mmoja lakini kwenye - biashara yake -
[G0068](#) [G3739](#) [G1161](#) [G1909](#) [G3588](#) [G1711](#) [G0846](#)

| "Lakini hawakuzingatia, wakaenda zao: huyu shambani mwake na mwingine kwenye biashara zake.

6 οί δὲ λοιποὶ, κρατήσαντες τοὺς δούλους αὐτοῦ, ὕβρισαν
 lakini waliobaki wakiwakamata - watumwa wake waliwadhulumu na
[G3588](#) [G1161](#) [G3062](#) [G2902](#) [G3588](#) [G1401](#) [G0846](#) [G5195](#)

καὶ ἀπέκτειναν.
 wakawaua -
[G2532](#) [G0615](#)

Wengine wao wakawakamata wale watumishi wake, wakawatesa na kuwaua.

7 ὁ δὲ βασιλεὺς ὠργίσθη, καὶ πέμψας τὰ στρατεύματα
 lakini mfalme alikasirika na akituma - majeshi yake
[G3588](#) [G1161](#) [G0935](#) [G3710](#) [G2532](#) [G3992](#) [G3588](#) [G4753](#)

αὐτοῦ, ἀπώλεσεν τοὺς φονεῖς ἐκείνους, καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν
 aliwaangamiza - wauaji wale na - mji wao aliuteketeza
[G0846](#) [G0622](#) [G3588](#) [G5406](#) [G1565](#) [G2532](#) [G3588](#) [G4172](#) [G0846](#)

ἐνέπρησεν.
 ndipo
[G1714](#)

Yule mfalme akakasirika sana, akapeleka jeshi lake likawaangamiza wale wauaji na kuuteketeza mji wao kwa moto.

8 τότε λέγει τοῖς δούλοις αὐτοῦ, Ὁ μὲν γάμος ἔτοιμός ἐστιν,
 anawaambia - watumwa wake - kwa-kweli harusi tayari ni -
[G5119](#) [G3004](#) [G3588](#) [G1401](#) [G0846](#) [G3588](#) [G3303](#) [G1062](#) [G2092](#) [G1510](#)

οἱ δὲ κεκλημένοι οὐκ ἦσαν ἄξιοι;
 lakini walioalikwa hawakuwa wanaostahili basi wanastahili
[G3588](#) [G1161](#) [G2564](#) [G3756](#) [G1510](#) [G0514](#)

“Kisha akawaambia watumishi wake, ‘Karamu ya arusi imeshakuwa tayari, lakini wale niliowaalika hawakustahili kuja.

9 πορεύεσθε οὖν ἐπὶ τὰς διεξόδους τῶν ὁδῶν, καὶ ὅσους
 nendeni kwenye - makutano-ya-njia wa-njia na wowote ambao
[G4198](#) [G3767](#) [G1909](#) [G3588](#) [G1327](#) [G3588](#) [G3598](#) [G2532](#) [G3745](#)

ἐὰν εὗρητε, καλέσατε εἰς τοὺς γάμους.
 mtawakuta waaliken kwenye - harusi na
[G1437](#) [G2147](#) [G2564](#) [G1519](#) [G3588](#) [G1062](#)

Kwa hiyo nendeni katika njia panda mkamwalike karamuni yeyote mtakayemwona.’

10 καὶ ἐξελθόντες, οἱ δοῦλοι ἐκεῖνοι εἰς τὰς ὁδοὺς, συνήγαγον
 wakatoka - watumwa wale kwenye - njia wakawakusanya wote
[G2532](#) [G1831](#) [G3588](#) [G1401](#) [G1565](#) [G1519](#) [G3588](#) [G3598](#) [G4863](#)

πάντας οὓς εὔρον, πονηροὺς τε καὶ ἀγαθοὺς; καὶ ἐπλήσθη ὁ
 ambao waliwakuta wabaya pamoja-na na wema na ikajaa - harus
[G3956](#) [G3739](#) [G2147](#) [G4190](#) [G5037](#) [G2532](#) [G0018](#) [G2532](#) [G4130](#) [G3588](#)

γάμος ἀνακειμένων.
 walioketi-mezani alipoingia
[G1062](#) [G0345](#)

Wale watumishi wakaenda barabarani, wakawakusanya watu wote waliowaona, wema na wabaya. Ukumbi wa arusi ukajaa wageni.

11 εἰσελθὼν δὲ ὁ βασιλεὺς θεάσασθαι τοὺς ἀνακειμένους, εἶδεν
 lakini - mfalme kuwaangalia - walioketi-mezani aliiona hukō
[G1525](#) [G1161](#) [G3588](#) [G0935](#) [G2300](#) [G3588](#) [G0345](#) [G3708](#)

ἐκεῖ ἄνθρωπον οὐκ ἐνδεδυσμένον ἔνδυμα γάμου;
 mtu asiyevaa vazi la-harusi na harusī
[G1563](#) [G0444](#) [G3756](#) [G1746](#) [G1742](#) [G1062](#)

“Lakini mfalme alipoingia ndani ili kuwaona wageni, akamwona mle mtu mmoja ambaye hakuwa amevaa vazi la arusi.

12 καὶ λέγει αὐτῷ, Ἴταῖρε, πῶς εἰσῆλθες ὧδε μὴ ἔχων ἔνδυμα
 anasema kwake Rafiki jinsi-gani uliingia hapa bila kuwa-na vazi la-harusi
[G2532](#) [G3004](#) [G0846](#) [G2083](#) [G4459](#) [G1525](#) [G5602](#) [G3361](#) [G2192](#) [G1742](#)

γάμου? ὁ δὲ ἐφίμωθη.
 - lakini alinyamaza ndipo
[G1062](#) [G3588](#) [G1161](#) [G5392](#)

Mfalme akamuuliza, ‘Rafiki, uliingiaje humu bila vazi la arusi?’ Yule mtu hakuwa na la kusema.

13 τότε ὁ βασιλεὺς εἶπεν τοῖς διακόνοις, Δῆσαντες αὐτοῦ, πόδας
 - mfalme akawaambia - watumishi Mkimfunga wake miguu na
[G5119](#) [G3588](#) [G0935](#) [G3004](#) [G3588](#) [G1249](#) [G1210](#) [G0846](#) [G4228](#)

καὶ χεῖρας, ἐκβάλετε αὐτὸν εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον; ἐκεῖ
 mikono mtupeni yeye katika - giza - la-nje hukō kutakuwa
[G2532](#) [G5495](#) [G1544](#) [G0846](#) [G1519](#) [G3588](#) [G4655](#) [G3588](#) [G1857](#) [G1563](#)

ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων.
 - kilio na - kusaga kwa- meno Wengi
[G1510](#) [G3588](#) [G2805](#) [G2532](#) [G3588](#) [G1030](#) [G3588](#) [G3599](#)

“Ndipo mfalme akawaambia watumishi wake, ‘Mfungeni mikono na miguu mkamtupe nje, kwenye giza. Huko kutakuwa na kilio na kusaga meno.’

14 Πολλοὶ γὰρ εἰσιν κλητοὶ, ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοί.
 kwa-maana ni walioitwa wachache lakini wateule Ndipo
[G4183](#) [G1063](#) [G1510](#) [G2822](#) [G3641](#) [G1161](#) [G1588](#)

“Kwa maana walioitwa ni wengi, lakini walioteuliwa ni wachache.”

15 Τότε πορευθέντες, οἱ Φαρισαῖοι συμβούλιον ἔλαβον ὅπως αὐτὸν
 wakaenda - Pharisaioi shauri wakashauriana jinsi yeye wamtege
[G5119](#) [G4198](#) [G3588](#) [G5330](#) [G4824](#) [G2983](#) [G3704](#) [G0846](#)

παγιδεύσωσιν ἐν λόγῳ.
 kwa neno na
[G3802](#) [G1722](#) [G3056](#)

Ndipo Mafarisayo wakatoka nje wakaandaa mpango wa kumtega Yesu katika maneno yake.

- 16 καὶ ἀποστέλλουσιν αὐτῷ τοὺς μαθητὰς αὐτῶν, μετὰ τῶν
 wanatuma kwake - wanafunzi wao pamoja-na - Hērōdianoi
[G2532](#) [G0649](#) [G0846](#) [G3588](#) [G3101](#) [G0846](#) [G3326](#) [G3588](#)
- Ἑρωδιανῶν, λέγοντες, Διδάσκαλε, οἶδαμεν ὅτι ἀληθῆς εἶ, καὶ τὴν ὁδὸν
 wakisema Mwalimu tunajua kwamba wa-kweli wewe na - njia ya-
[G2265](#) [G3004](#) [G1320](#) [G1492](#) [G3754](#) [G0227](#) [G1510](#) [G2532](#) [G3588](#) [G3598](#)
- τοῦ Θεοῦ ἐν ἀληθείᾳ διδάσκεις, καὶ οὐ μέλει σοι περὶ
 Mungu kwa ukweli unafundisha na hujali wewe kuhusu mtu-yeyote si
[G3588](#) [G2316](#) [G1722](#) [G0225](#) [G1321](#) [G2532](#) [G3756](#) [G3199](#) [G4771](#) [G4012](#)
- οὐδενός, οὐ γὰρ βλέπεις εἰς πρόσωπον ἀνθρώπων;
 kwa-maana unaangalia kwa uso wa-watu tuambie binadamu
[G3762](#) [G3756](#) [G1063](#) [G0991](#) [G1519](#) [G4383](#) [G0444](#)

Wakatuma wanafunzi wao kwake pamoja na Maherode. Nao wakasema, “Mwalimu, tunajua kwamba wewe ni mtu mwadilifu na unafundisha njia ya Mungu katika kweli bila kuyumbishwa na mtu wala kuonyesha upendeleo.

- 17 εἶπὸν οὖν ἡμῖν, τί σοι δοκεῖ? ἔξεστιν δοῦναι κῆνσον Καίσαρι, ἢ
 basi sisi nini wewe unafikiri ni-halali kutoa kodi kwa-Kaisar au la
[G3004](#) [G3767](#) [G1473](#) [G5101](#) [G4771](#) [G1380](#) [G1832](#) [G1325](#) [G2778](#) [G2541](#) [G2228](#)
- οὐ?
 Akijua
[G3756](#)

Tuambie basi, wewe unaonaje? Je, ni halali kulipa kodi kwa Kaisari, au la?”

- 18 γνοὺς δὲ ὁ Ἰησοῦς τὴν πονηρίαν αὐτῶν, εἶπεν, Τί με
 lakini - Iēsoûs - uonu wao akasema Kwa-nini mimi mnanjaribu
[G1097](#) [G1161](#) [G3588](#) [G2424](#) [G3588](#) [G4189](#) [G0846](#) [G3004](#) [G5101](#) [G1473](#)
- πειράζετε, ὑποκριταί?
 wanafiki nionyesheni
[G3985](#) [G5273](#)

Lakini Yesu, akijua makusudi yao mabaya, akawaambia, “Enyi wanafiki, kwa nini mnanjaribu kunitega?”

- 19 ἐπιδείξατέ μοι τὸ νόμισμα τοῦ κήνσου. οἱ δὲ προσήνεγκαν αὐτῷ
 mimi - sarafu ya- kodi - lakini walimleta kwake dinari
[G1925](#) [G1473](#) [G3588](#) [G3546](#) [G3588](#) [G2778](#) [G3588](#) [G1161](#) [G4374](#) [G0846](#)
- δηνάριον.
 na
[G1220](#)

Nionyesheni hiyo sarafu inayotumika kwa kulipia kodi.” Wakamletea dinari.

- 20 καὶ λέγει αὐτοῖς, Τίνος ἢ εἰκὼν αὕτη? καὶ ἡ
 anawaambia wao Hii - sanamu ni-ya-nani na - maandishi
[G2532](#) [G3004](#) [G0846](#) [G5101](#) [G3588](#) [G1504](#) [G3778](#) [G2532](#) [G3588](#)
- ἐπιγραφή?
 Wanasema
[G1923](#)

Naye akawauliza, “Sura hii ni ya nani? Na maandishi haya ni ya nani?”

21 λέγουσιν <αὐτῷ>, Καίσαρος. τότε λέγει αὐτοῖς, Ἄποδοτε οὖν τὰ
 kwake Ya-Kaisar ndipo anawaambia wao Mpeni basi - ya-Kaisar
[G3004](#) [G0846](#) [G2541](#) [G5119](#) [G3004](#) [G0846](#) [G0591](#) [G3767](#) [G3588](#)

Καίσαρος Καίσαρι, καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ.
 kwa-Kaisar na - ya- Mungu kwa- Mungu na
[G2541](#) [G2541](#) [G2532](#) [G3588](#) [G3588](#) [G2316](#) [G3588](#) [G2316](#)

Wakamjibu, "Ni vya Kaisari." Basi Yesu akawaambia, "Mpeni Kaisari kilicho cha Kaisari, naye Mungu mpeni kilicho cha Mungu."

22 καὶ ἀκούσαντες ἐθαύμασαν; καὶ ἀφέντες αὐτὸν ἀπῆλθαν.
 waliposikia walistaajabu na wakamwacha yeye wakaenda Katika
[G2532](#) [G0191](#) [G2296](#) [G2532](#) [G0863](#) [G0846](#) [G0565](#)

Waliposikia hili, wakashangaa. Hivyo wakamwacha, wakaenda zao.

23 Ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ προσῆλθον αὐτῷ Σαδδουκαῖοι, λέγοντες μὴ
 ile - siku walimkaribia yeye Saddoukaioi wakisema hakuna kuwa
[G1722](#) [G1565](#) [G3588](#) [G2250](#) [G4334](#) [G0846](#) [G4523](#) [G3004](#) [G3361](#)

εἶναι ἀνάστασιν, καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν,
 ufufuo na wakamwuliza yeye wakisema
[G1510](#) [G0386](#) [G2532](#) [G1905](#) [G0846](#)

Siku hiyo hiyo Masadukayo, wale wasemao kwamba hakuna ufufuo wa wafu, wakamjia Yesu na kumuuliza swali, wakisema,

24 λέγοντες, Διδάσκαλε, Μωϋσῆς εἶπεν, Ἐάν τις ἀποθάνῃ μὴ ἔχων
 Mwalimu Mōusēs alisema Ikiwa mtu-yeyote atakufa bila kuwa-na watoto
[G3004](#) [G1320](#) [G3475](#) [G3004](#) [G1437](#) [G5100](#) [G0599](#) [G3361](#) [G2192](#)

τέκνα, ἐπιγαμβρεύσει ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ
 atamwoa - ndugu yake - mke wake na atamwinulia
[G5043](#) [G1918](#) [G3588](#) [G0080](#) [G0846](#) [G3588](#) [G1135](#) [G0846](#) [G2532](#)

ἀναστήσει σπέρμα τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ.
 uzao - ndugu yake walikuwepo
[G0450](#) [G4690](#) [G3588](#) [G0080](#) [G0846](#)

"Mwalimu, Mose alisema, 'Kama mtu akifa bila kuwa na watoto, ndugu yake inampasa amwoe huyo mjane ili ampatie watoto huyo nduguye aliyekufa.'

25 ἦσαν δὲ παρ' ἡμῖν ἑπτὰ ἀδελφοί; καὶ ὁ πρῶτος, γήμας,
 lakini kwetu saba ndugu na - wa-kwanza akaoa akafa na
[G1510](#) [G1161](#) [G3844](#) [G1473](#) [G2033](#) [G0080](#) [G2532](#) [G3588](#) [G4413](#) [G1060](#)

ἔτελεύτησεν, καὶ μὴ ἔχων σπέρμα, ἀφῆκεν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ τῷ
 bila kuwa-na uzao akamwachia - mke wake - ndugu yake
[G5053](#) [G2532](#) [G3361](#) [G2192](#) [G4690](#) [G0863](#) [G3588](#) [G1135](#) [G0846](#) [G3588](#)

ἀδελφῷ αὐτοῦ.
 vivyo-hivyo yake
[G0080](#) [G0846](#)

Basi palikuwa na ndugu saba miongoni mwetu. Yule wa kwanza akaoa mke, naye akafa, na kwa kuwa hakuwa na watoto, akamwachia nduguye yule mjane.

26 ὁμοίως καὶ ὁ δεύτερος, καὶ ὁ τρίτος, ἕως τῶν ἑπτὰ.
 pia - wa-pili na - wa-tatu hadi - saba mwishowe
[G3668](#) [G2532](#) [G3588](#) [G1208](#) [G2532](#) [G3588](#) [G5154](#) [G2193](#) [G3588](#) [G2033](#)

Ikatokea vivyo hivyo kwa yule ndugu wa pili, na wa tatu, hadi wote saba.

27 ὕστερον δὲ πάντων, ἀπέθανεν ἡ γυνή.
lakini wa-wote akafa - mke katika
[G5305](#) [G1161](#) [G3956](#) [G0599](#) [G3588](#) [G1135](#)

| Hatimaye, yule mwanamke naye akafa.

28 ἐν τῇ ἀναστάσει, οὖν, τίνος τῶν ἐπτὰ ἔσται γυνή? πάντες
- ufufuo basi wa-nani kati-ya- saba atakuwa mke wote kwa-maana
[G1722](#) [G3588](#) [G0386](#) [G3767](#) [G5101](#) [G3588](#) [G2033](#) [G1510](#) [G1135](#) [G3956](#)

γὰρ ἔσχον αὐτήν.
walimwoa yeye Akajibu
[G1063](#) [G2192](#) [G0846](#)

| Sasa basi, siku ya ufufuo, yeye atakuwa mke wa nani miongoni mwa wale ndugu saba, kwa kuwa wote walikuwa wamemwoa huyo mwanamke?"

29 ἀποκριθεὶς δὲ, ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, Πλανᾶσθε, μὴ εἰδότες
lakini - Ἰησοῦς akawaambia wao Mnapotea msijua - maandiko
[G0611](#) [G1161](#) [G3588](#) [G2424](#) [G3004](#) [G0846](#) [G4105](#) [G3361](#) [G1492](#)

τὰς γραφὰς, μηδὲ τὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ.
wala - nguvu ya- Mungu katika Mungu
[G3588](#) [G1124](#) [G3366](#) [G3588](#) [G1411](#) [G3588](#) [G2316](#)

| Yesu akawajibu, "Mwapotoka kwa sababu hamjui Maandiko wala uweza wa Mungu.

30 ἐν γὰρ τῇ ἀναστάσει, οὔτε γαμοῦσιν, οὔτε γαμίζονται, ἀλλ'
kwa-maana - ufufuo wala hawaoi wala hawaozwi bali kama
[G1722](#) [G1063](#) [G3588](#) [G0386](#) [G3777](#) [G1060](#) [G3777](#) [G1061](#) [G0235](#)

ὡς ἄγγελοι <θεοῦ> ἐν τῷ οὐρανῷ εἰσιν.
malaika wa-Mungu katika - mbingu wako kuhusu
[G5613](#) [G0032](#) [G2316](#) [G1722](#) [G3588](#) [G3772](#) [G1510](#)

| Wakati wa ufufuo, watu hawataoa wala kuolewa, bali watakuwa kama malaika wa mbinguni.

31 περὶ δὲ τῆς ἀναστάσεως τῶν νεκρῶν, οὐκ ἀνέγνωτε τὸ ῥηθὲν
lakini - ufufuo wa- wafu hamkusoma - lililosemwa kwenu na
[G4012](#) [G1161](#) [G3588](#) [G0386](#) [G3588](#) [G3498](#) [G3756](#) [G0314](#) [G3588](#) [G2046](#)

ὕμῃν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, λέγοντος,
- Mungu akisema Mimi akasema
[G4771](#) [G5259](#) [G3588](#) [G2316](#) [G3004](#)

| Lakini kuhusu ufufuo wa wafu, hamjasoma kile Mungu alichowaambia, kwamba,

32 Ἐγὼ εἶμι ὁ Θεὸς Ἀβραὰμ καὶ ὁ Θεὸς Ἰσαὰκ καὶ ὁ
ndimi - Mungu wa-Abraam na - Mungu wa-Isaak na - Mungu
[G1473](#) [G1510](#) [G3588](#) [G2316](#) [G0011](#) [G2532](#) [G3588](#) [G2316](#) [G2464](#) [G2532](#) [G3588](#)

Θεὸς Ἰακώβ? οὐκ ἔστιν ὁ Θεὸς νεκρῶν, ἀλλὰ ζώντων.
wa-Iakōb si ni - Mungu wa-wafu bali wa-walio-hai na
[G2316](#) [G2384](#) [G3756](#) [G1510](#) [G3588](#) [G2316](#) [G3498](#) [G0235](#) [G2198](#)

| 'Mimi ni Mungu wa Abrahamu, Mungu wa Isaki, na Mungu wa Yakobo'? Yeye si Mungu wa wafu, bali ni Mungu wa walio hai."

33 καὶ ἀκούσαντες, οἱ ὄχλοι ἐξεπλήσσαντο ἐπὶ τῇ
 waliposikia - makutano walishangazwa kwa - mafundisho
[G2532](#) [G0191](#) [G3588](#) [G3793](#) [G1605](#) [G1909](#) [G3588](#)

διδαχῆ αὐτοῦ.
 yake -
[G1322](#) [G0846](#)

| Ule umati wa watu uliposikia hayo, ulishangaa sana kwa mafundisho yake.

34 Οἱ δὲ Φαρισαῖοι, ἀκούσαντες ὅτι ἐφίμωσεν τοὺς
 Lakini Pharisaioi waliposikia kwamba aliwanyamazisha - Saddoukaioi
[G3588](#) [G1161](#) [G5330](#) [G0191](#) [G3754](#) [G5392](#) [G3588](#)

Σαδδουκαίου, συνήχθησαν ἐπὶ τὸ αὐτό,
 walikusanyika pamoja - yeye na
[G4523](#) [G4863](#) [G1909](#) [G3588](#) [G0846](#)

| Mafarisayo waliposikia kwamba Yesu alikuwa amewanyamazisha Masadukayo, Mafarisayo wakakusanyika pamoja.

35 καὶ ἐπηρώτησεν εἷς ἐξ αὐτῶν, νομικὸς, πειράζων αὐτόν,
 akauliza mmoja kati-yao wao mwanasheria akimjaribu yeye Mwalimu
[G2532](#) [G1905](#) [G1520](#) [G1537](#) [G0846](#) [G3544](#) [G3985](#) [G0846](#)

| Mmoja wao, mtaalamu wa sheria, akamuuliza swali ili kumjaribu, akisema,

36 Διδάσκαλε, ποία ἐντολὴ μεγάλη ἐν τῷ νόμῳ?
 amri ipi kubwa katika - sheria -
[G1320](#) [G4169](#) [G1785](#) [G3173](#) [G1722](#) [G3588](#) [G3551](#)

| "Mwalimu, ni amri ipi katika Sheria iliyο kuu kuliko zote?"

37 ὁ δὲ ἔφη αὐτῷ, Ἀγαπήσεις κύριον τὸν Θεόν σου ἐν ὅλῃ
 lakini akamwambia yeye Mpende Bwana - Mungu wako kwa yote -
[G3588](#) [G1161](#) [G5346](#) [G0846](#) [G0025](#) [G2962](#) [G3588](#) [G2316](#) [G4771](#) [G1722](#) [G3650](#)

τῇ καρδίᾳ σου, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ σου, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ
 moyo wako na kwa yote - nafsi yako na kwa yote - akili
[G3588](#) [G2588](#) [G4771](#) [G2532](#) [G1722](#) [G3650](#) [G3588](#) [G5590](#) [G4771](#) [G2532](#) [G1722](#) [G3650](#) [G3588](#)

διανοίᾳ σου.
 yako hii
[G1271](#) [G4771](#)

| Yesu akamjibu, "Mpende Bwana Mungu wako kwa moyo wako wote na kwa roho yako yote na kwa akili zako zote."

38 αὕτη ἐστὶν ἡ μεγάλη καὶ πρώτη ἐντολή.
 ndiyo - kubwa na ya-kwanza amri ya-pili
[G3778](#) [G1510](#) [G3588](#) [G3173](#) [G2532](#) [G4413](#) [G1785](#)

| Hii ndiyo amri iliyο kuu, tena ni ya kwanza.

39 δευτέρα <δὲ> ὁμοία αὐτῇ: Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς
 lakini inafanana nayo Mpende - jirani yako kama nafsi-yako
[G1208](#) [G1161](#) [G3664](#) [G0846](#) [G0025](#) [G3588](#) [G4139](#) [G4771](#) [G5613](#)

σεαυτόν.
 katika
[G4572](#)

| Nayo ya pili ni kama hiyo, nayo ni hii: 'Mpende jirani yako kama nafsi yako.'

40 ἐν ταύταις ταῖς δυσὶν ἐντολαῖς, ὅλος ὁ νόμος κρέματα, καὶ
hizi - mbili amri yote - sheria inategemea na -
[G1722](#) [G3778](#) [G3588](#) [G1417](#) [G1785](#) [G3650](#) [G3588](#) [G3551](#) [G2910](#) [G2532](#)

οἱ προφῆται.
manabii Walipokusanyika
[G3588](#) [G4396](#)

| Amri hizi mbili ndizo msingi wa Sheria na Manabii.”

41 Συνηγμένων δὲ τῶν Φαρισαίων, ἐπηρώτησεν αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς, ἀκίσεμα
lakini - Pharisaioi akawauliza wao - Iēsoūs akisema
[G4863](#) [G1161](#) [G3588](#) [G5330](#) [G1905](#) [G0846](#) [G3588](#) [G2424](#)

| Wakati Mafarisayo walikuwa wamekusanyika pamoja, Yesu akawauliza,

42 λέγων, Τί ὑμῖν δοκεῖ περὶ τοῦ Χριστοῦ? τίνας υἱὸς ἐστίν?
Mnafikiri nini ninyi mnafikiri kuhusu - Christos ni-mwana wa-nani ni
[G3004](#) [G5101](#) [G4771](#) [G1380](#) [G4012](#) [G3588](#) [G5547](#) [G5101](#) [G5207](#) [G1510](#)

λέγουσιν αὐτῷ, Τοῦ Δαυὶδ.
Wanasema kwake Wa- Daudid
[G3004](#) [G0846](#) [G3588](#) [G1138](#)

| “Mnaonaje kuhusu Kristo? Yeye ni mwana wa nani?” Wakamjibu, “Yeye ni mwana wa Daudi.”

43 λέγει αὐτοῖς, Πῶς οὖν, Δαυὶδ ἐν Πνεύματι καλεῖ αὐτὸν Κύριον, λέγων,
wao Jinsi-gani basi Daudid kwa Roho anamwita yeye Bwana akisema Alisema
[G3004](#) [G0846](#) [G4459](#) [G3767](#) [G1138](#) [G1722](#) [G4151](#) [G2564](#) [G0846](#) [G2962](#) [G3004](#)

| Akawaambia, “Inakuwaje basi kwamba Daudi, akinena kwa kuongozwa na Roho, anamwita Kristo ‘Bwana’? Kwa maana asema,

44 εἶπεν Κύριος τῷ Κυρίῳ μου, Κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἂν
Bwana kwa- Bwana wangu Keti kutoka kulia kwangu hadi ambaye niwaweke
[G3004](#) [G2962](#) [G3588](#) [G2962](#) [G1473](#) [G2521](#) [G1537](#) [G1188](#) [G1473](#) [G2193](#) [G0302](#)

θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποκάτω τῶν ποδῶν σου.
- adui zako chini-ya - miguu yako ikiwa
[G5087](#) [G3588](#) [G2190](#) [G4771](#) [G5270](#) [G3588](#) [G4228](#) [G4771](#)

| “Bwana alimwambia Bwana wangu: “Keti mkono wangu wa kuume, hadi nitakapowaweka adui zako chini ya miguu yako.”

45 εἰ οὖν, Δαυὶδ καλεῖ αὐτὸν Κύριον, πῶς υἱὸς αὐτοῦ ἐστίν?
basi Daudid anamwita yeye Bwana jinsi-gani mwana wake ni na
[G1487](#) [G3767](#) [G1138](#) [G2564](#) [G0846](#) [G2962](#) [G4459](#) [G5207](#) [G0846](#) [G1510](#)

| Kama basi Daudi anamwita yeye ‘Bwana,’ awezaje kuwa mwanawe?”

46 καὶ οὐδεὶς ἐδύνατο ἀποκριθῆναι αὐτῷ λόγον, οὐδὲ ἐτόλμησέν τις
hakuna-mtu aliweza kumjibu yeye neno wala alithubutu mtu-yeyote tangu
[G2532](#) [G3762](#) [G1410](#) [G0611](#) [G0846](#) [G3056](#) [G3761](#) [G5111](#) [G5100](#)

ἀπ’ ἐκείνης τῆς ἡμέρας ἐπερωτῆσαι αὐτὸν οὐκέτι.
ile - siku kumwuliza yeye tena tena
[G0575](#) [G1565](#) [G3588](#) [G2250](#) [G1905](#) [G0846](#) [G3765](#)

| Hakuna mtu aliyeweza kumjibu Yesu neno. Tena tangu siku hiyo hakuna aliyethubutu kumuuliza tena maswali.